

RIM

Rim

ETRUŠČANI

- Niso Indoevropejci
- Avtohtoni ali prišli iz vzhoda
- Mesta so centri življenja – mestno prebivalstvo
- 8-6. stoletje BC močna država od Padske nižine do velike Grčije
- Nekropole – skeletna pokopališča, zlatarstvo, sarkofagi
- Pisava: grška pisava, ki so jo spremenili, ni razvozljana; vera poli teizem: veliko ženski boginj
- Delajo stavbe z oboki

DRUŽBA

- vodilni položaj: močne plemiške družine
- Pomembna vloga pripada ženski – enakopravne z moškimi, zelo spoštovane
- Javno življenje
- Etruščanke: svetla polt in dolgi svetli lasje

KULTURA

- Gradnja cest, vodovodov, mostov, prekopov
- Obok in kupola
- Nekropole, sarkofagi
- Keramika

POSEBNOSTI

- Dirke z vozovi
- Gladiatorske igre (mož na moža)
- Prvi uporabljajo triumf – slavnostni pohod poveljnika skozi mesto
- Prerokovanja z leta ptic (barva, število, smer) ali drobovja z živali (psov ali mačk)
- Pomembna vloga – posredniki med Grki in Rimljani
- Pisava denarno gospodarstvo – posredujejo Rimljanom

RIMSKA DRUŽBA

- Nastanek mesta Rim: arheološki ostanki okoli leta 1000bc, Palatin- prve majhne naselbine iz vasic – pastirji, ovčarji, govedarji
- Rim naj bi bil ustanovljen leta 753 pr. n. št. na Palatinu, enem izmed gričev, vendar pa naj bi že okoli leta 1000 pr. n. št. na njem nastale manjše naselbine. Prve vasi naj bi nastale okoli leta 800 pr. n. št. na gričih Palatin, Kvirinal, Viminal in Eskvilij. V višjih legah nad zamočvirjenimi nižinami ob reki Tiberi so sicer živeli ugodno, vendar so se vasi zaradi ostrih strmih sprva razvijale neodvisno ena od druge in se povezale šele kasneje.
- **Legenda** o nastanku Rima je povezana z nizom trojanskih bajk. Po njej naj bi trojanski junak Enej, ki je bežal iz goreče Troje, prišel v Lacij in si tam ustvaril posestvo. Njegov sin je sezidal mesto Alba Longa, ki je bilo predhodnik Rima. Ustanovil naj bi kraljevski mestni rod, ki je obstajal kakih 300 le. Iz tega rodu naj bi bila tudi dvojčka Romul(us) in Rem(us), sinova Ree Silvije in boga Marsa, katera je njun stric Amulij zaradi želje po oblasti izpostavil nevarnosti. Dal ju je vreči v reko Tiberio, vendar je košarico z njima naplavilo na obrežje, kjer naj bi ju našla volkulja in ju celo hranila s svojim mlekom, kasneje pa vzredili pastirji. Ko sta odrasla, sta maščevala krivico, ki jima je bila storjena in pozneje na sedmih gričih ustanovila mesto. Po sporu med zidavo mesta je Romul ubil brata in vladal sam, mesto pa je po njem dobilo ime ROMA.

- **Rimski griči:** Quirinal, Viminal, Caelian, Aventine, Palatin, Capitolin; so za obrambo,

Sprva rodovno-plemenska ureditev: familia, gens, kurija, tribus, plemenska zveza (nevarnost)

- **Pater familias**
- **Populus romanus:** rimsko ljudstvo

-
- **PATRICIJI svobodni; liber;** premožni potomci prvih naseljencev, vojaška čast, pravi rimski državljani, majhna davčna obveznost
  - **PLEBEJCI svobodni;** prebivalci okoliških ozemlji – kasnejši naseljenci; mali posestniki, trgovci, obrtniki, ; veliki davki, ne smejo odločati o usodi države; prepovedane poroke med plebejci in Patriciji
  - **UPOR PLEBEJCEV;** ker jih Patriciji samo odpravljajo od oblasti, jim nalagajo davke se uprejo, imajo veliko premoč, borijo se za enakopravnost od 5 do 3 stol. BC, (konec bojev 287bc)

RIM

- ---rezultati--- dobijo dva ljudska tribuna, ki skrbita za pravice plebejcev; prvi zakoni (12 bronastih vrtljivih tablic) – javno na forumu – družinsko, javno, kazensko, dedno, zasebno pravo);lex romana – prvi rimski zakonik; 1 od konzulov je plebejec; uradniške službe dosegljive tudi plebejcem; poroke med sloji dovoljene

RIMSKI KOLEDAR

- Začetek leta 1.3
- 10 mesecev
- 13 ali 15 dan v mesecu – ide
- 9 dan v mesecu – none
- Imena mesecev:marec – Mars; avril – odpreti vrata pomladi; januar – bog Janus; februar – spomin mrtvih

---

POLITIČNE UREDITVE

MONARHIJA:

- Prvi Romul, etruščanski kralji so osovraženi
- Začetnik koledarja
- Kralj – sodna+vojaška+svečeniška oblast
- Kraljevina, 7 kraljev
- Rexu pri vladanju pomaga senat
- 753-509BC

RIMSKA ARISTOKRATSKA REPUBLIKA (509BC)

- Res – publica- stvar ljudstva
- Veto-odlog, če enemu zakon ni všeč (konzul)
- V kriznih časih vlada le 1 – diktator

ŠIRJENJE RIMSKE DRŽAVE NA APENINSKI POLOTOK IN V SREDOZEMLJE

- Najprej Apeninski polotok (200let)
- Etruščani so se upirali
- Z podpišejo vojno pogodbo – velika odškodnina
- Uspešni so, ker: so enotno ljudstvo, so bolj opremljeni kot sosedje, taktika: sprli so sosedna plemena, da so jih lažje zavzeli, deli in vladaj (divide & impera)
- Sredozemlje - : Katargina ali Punija (temna država); vodilna trgovska sila tega območja, bogata država, kolonija Feničanov; vladata 2 kralja, sposobni pomorci (Gibraltar , Sicilija žitnica)
- Sicilija – grški ali Kartažanski del, spor, vojna, Rimljani pomagajo Grkom – začetki vojne med Rimljani in Kartažani- 1 PUNSKA VOJNA

PUNSKE VOJNE

- Povod: 264BC se Grki s Sicilije zapletejo v spor s svojimi kartažanskimi vladarji, Rimljani v tem vidijo idealno priložnost za prevlado na Kartažani.
- Rimska bojna ladja; večja od Grške, manj okretna, le ena vrsta vesel, 50-400 vojakov

1 PUNSKA VOJNA (264 – 241 BC)

- Boj za prevlado na Siciliji
- Zmagajo Rimljani, Sicilija postane prva rimska provinca, osvojijo tudi Korziko in Sardinijo
- Hanibal – kartažanski vojskovodja, boril se je v prvih vrstah, v vojsko vključi slone (37)

2 PUNSKA VOJNA (218– 201 BC)

- Hanibal pozimi 218BC z ogromno vojsko vdre v Padsko nižino (50.000 pešcev, 9.000 konjenikov, 37 slonov=
- Med napredovanjem zatre tri velika rimske poizkuse protinapade
- Oče ga je vzgajal v sovraštvu do Rimljanov
- Bitka pri Kanah (216 BC) – hud poraz Rimljanov
- "hanibal ante portas" Hanibal je pred vrati, ni jasno zakaj ni napadel Rima
- Pod vodstvom Publija, Kornelija Sapia se Rimljani izkrcajo v S Afriki, Hanibal zapusti Italijo
- Bitka pri Zami (202BC) – Sapia porazi Hanibala
- Šanija postane rimska provica, Kartažani morajo plačevati visoko vojno odškodnino, izročiti ladjevje in posesti v zahodnem Sredozemlju, Kartagina v primeru vojne za dovoljenje vpraša rimski senat – zahteva rimskega senata

3 PUNSKA VOJNA (149– 146 BC)

- Kartažani se kljub mirovnim pogojem hitro opomorejo, to ni všeč Rimljanom (senator Kato)
- 149BC se rimske čete izkrcajo v Afriki
- Hudi boji trajajo tri leta
- 146BC Rimljani oplenijo in požgejo Kartagino
- Mesto simbolno